

Latin A – stx, august 2017

1. Identitet og formål

1.1. Identitet

Latin er et videns- og kundskabsfag, et færdighedsfag og et kulturfag. Disse sider af faget er ligeværdige, betinger gensidigt hinanden og sikrer faglig dybde. Faget omhandler antikken som grundlag for senere perioders kultur og forestillingsverden og beskæftiger sig med den romerske kultur og dens efterliv på grundlag af væsentlige latinske tekster og romersk arkæologisk materiale. På latin har den antikke kultur levet videre fra Romerriget til nutiden, og latin har langt op i tiden været Europas fælles sprog, når man har kommunikeret internationalt inden for blandt andet litteratur, videnskab og religion. Latin åbner derfor for et førstehåndskendskab til antikken og dens efterliv såvel europæisk som globalt.

1.2. Formål

Fagets forskellige discipliner bidrager til elevernes almindelse og studiekompetence. Gennem arbejdet med væsentlige latinske tekster opnår eleverne viden, kundskaber og færdigheder i forhold til romersk kultur, dens forhold til græsk kultur og dens betydning for senere perioders kultur. Indsigten i grundlaget for europæisk kultur bidrager til at sætte eleverne i stand til at forstå deres egen kulturelle identitet og se sig som en del af et større internationalt fællesskab både sprogligt og kulturelt. Denne indsigt skaber forståelse for andre kulturer med en anden historie og andre værdier og bidrager til at udvikle elevernes almene og demokratiske dannelse. Undervisningen i latin A styrker den sproglige fantasi og giver sproglige færdigheder og en systematik, som er effektiv for beherskelsen af dansk og for tilegnelsen af fremmedsprog. Det grundige arbejde med teksterne, hvor opmærksomhed på detaljen hele tiden er nødvendig for forståelsen af helheden og omvendt, giver eleverne gode studievaner og styrker deres studiekompetence.

2. Faglige mål og fagligt indhold

2.1. Faglige mål

Eleverne skal kunne:

- oplæse og oversætte ubearbejdede latinske originaltekster med brug af fagets hjælpemidler
- analysere og fortolke latinske tekster i deres historiske og kulturelle kontekst og perspektivere dem i forhold til såvel græsk-romersk som til senere kultur
- identificere, forklare og forholde sig til væsentlige værdier, begreber og tanker i latinske tekster
- vurdere en oversættelse ud fra en sammenligning med den latinske originaltekst
- anvende viden om latinsk morfologi, syntaks og semantik til at beskrive og analysere latin
- gøre rede for og reflektere over forskelle mellem latin og elevens andre sprog, herunder dansk
- overveje, hvorledes antikken har sat sig spor i senere kultur
- udnytte deres viden om det latinske sprog til at genkende og forklare fremmedord, låneord og oversættelseslån samt videnskabelige fagbegreber i øvrigt
- behandle problemstillinger i samspil med andre fag
- demonstrere viden om fagets identitet og metoder.

2.2. Kernestof

Gennem kernestoffet skal eleverne opnå faglig fordybelse, viden og kundskaber.

Kernestoffet er:

- latinske filosofiske, retoriske, historiske, politiske og poetiske originaltekster fra perioden før ca. 150 e.Kr.
- oversatte latinske tekster fra perioden før ca. 150 e.Kr.
- romersk kunst og arkitektur
- væsentlige sider af romersk litteratur, historie, samfund og kulturhistorie
- den græsk-romerske kulturs betydning i eftertiden
- latinsk morfologi og syntaks
- centralt latinsk ordforråd
- regler for orddannelse på latin og på dansk

- hovedlinjer i latinens brug og udvikling gennem tiden, herunder latins bidrag til de moderne videnskabssprog og til låne- og fremmedord i almindelighed.

2.3. Supplerende stof

Eleverne vil ikke kunne opfylde de faglige mål alene ved hjælp af kernestoffet. I tekstillæsningen perspektiveres med græske tekster i oversættelse og med tekster fra senere perioder, der viser de lange linjer i antikkens betydning i senere kultur. Også romersk kunst perspektiveres med kunst og arkitektur fra senere perioder. Der skal indgå materiale på engelsk samt, når det er muligt, på andre fremmedsprog.

2.4 Omfang

Forventet omfang af de latinske originaltekster er normalt svarende til 35-50 sider.

Forventet omfang af øvrigt materiale er normalt svarende til 200-300 sider.

3. Tilrettelæggelse

3.1. Didaktiske principper

Undervisningen tager udgangspunkt i det sproglige niveau, eleverne har nået i almen sprogforståelse. Der lægges i undervisningen vægt på, at fagets sproglige og indholdsmæssige discipliner opleves som en helhed. Der arbejdes med forskellige læsestrategier: Statarisk, kursorisk og læsning med paralleloversættelse, hvor formuleringer og kernesteder undersøges og verificeres i den latinske tekst.

Der læses statarisk inden for epos, lyrik, filosofi, historie og retorik. De statarisk læste tekster vælges således, at eleverne stifter bekendtskab med centrale romerske forfattere, og de læses i helheder, som er repræsentative for værk, genre eller forfatter. Teksterne vælges, så de giver et sammenhængende og nuanceret billede af romersk kultur. De statarisk læste latinske tekster skal altid læses også i deres egen ret.

Undervisningen organiseres fortrinsvis omkring temaer, herunder forfatterskaber og genrer. I undervisningen skal indgå mindst seks temaer. Mindst ét tema skal indeholde latinsk tekst fra den latinske tradition efter antikken. Inden for hvert tema læses en eller flere latinske originaltekster fra kerneperioden statarisk og uddybes med antikke tekster læst kursorisk og i oversættelse. Temaet perspektiveres med en eller flere efterantikke tekster. I arbejdet med de latinske tekster inddrages paralleloversættelser, og der arbejdes med oversættelsesproblematik og oversættelsesvurdering.

3.2. Arbejdsformer

Undervisningen tilrettelægges, så den fremmer elevernes faglige nysgerrighed og engagement i forhold til fagets discipliner. I undervisningen indgår derfor gennem hele forløbet varierede undervisnings- og arbejdsformer. Selvom vægten i begynderfasen ligger på den sproglige indlæring, inddrages det kulturelle stof allerede fra begyndelsen, og digitale hjælpemidler inddrages både i det sproglige arbejde og i arbejdet med kulturstoffet. Efter begynderfasen indgår mere selvstændige arbejdsformer, der blandt andet forbereder eleverne til studieretningsprojektet, herunder projektførelser, hvor eleverne arbejder med bestemte problemstillinger og perspektiver eller innovative løsningsforslag. Eleverne inddrages i valg af arbejdsformer.

Skriftligt arbejde anvendes både som arbejdsform i tilknytning til det mundtlige arbejde, til projekter og som selvstændig disciplin. Det skriftlige arbejde tilrettelægges således, at der sikres progression, og arbejdet spænder fra mindre skriveøvelser, som træner delkompetencer, til større opgaver, hvor eleverne i en sammenhængende fremstilling forholder sig sprogligt og indholdsmæssigt til en latinsk originaltekst. Latin A indgår i samarbejdet med andre fag om at udvikle elevernes skriftlige kompetencer.

Undervisningen skal give eleverne en bevidsthed om forskellige traditioner for erkendelse og viden som forberedelse til at foretage et selvstændigt og modent uddannelses- og karrierevalg.

3.3. It

IT og digitale medier og hjælpemidler inddrages løbende i undervisningen med det overordnede formål at fremme elevernes læreproces og støtte deres faglige udvikling. Elevernes evne til at søge, udvælge og formidle relevant fagligt materiale om den græsk-romerske oldtid med kritisk bevidsthed skal udvikles, og eleverne skal lære at anvende digitale værktøjer og ressourcer for de klassiske fag, så det bidrager til faglig fordybelse i arbejdet med tekster og monumenter. Latin A bidrager til elevernes digitale dannelse, så de kan indgå ansvarligt, kritisk og etisk bevidst i digitale fællesskaber, både fagligt og alment.

3.4. Samspil med andre fag

Latin A er omfattet af det generelle krav om samspil mellem fagene og indgår i almen sprogforståelse i overensstemmelse med de regler, der gælder for dette forløb. Latin A indgår desuden i flerfaglige forløb, der forbereder eleverne til arbejdet med studieretningsprojektet. Dele af kernestof og supplerende stof vælges og behandles, så det bidrager til styrkelse af det faglige samspil mellem fagene og i studieretningen.

Hvis latin A ikke indgår i en studieretning, sikrer samarbejdet med oldtidskundskab, at eleverne får en forståelse for sammenhængen mellem græsk og romersk kultur.

4. Evaluering

4.1. Løbende evaluering

Den enkelte elevs viden, kundskaber og færdigheder i arbejdet med det sproglige og kulturelle stof evalueres løbende. Evalueringen skal give eleven viden om eget faglige standpunkt samt give eleven klare anvisninger på, hvordan det er muligt at forbedre sig. Evalueringen skal desuden bidrage til elevens refleksion over egen faglige udvikling og til elevens forståelse af progression i arbejdet med fagets discipliner. Evalueringen sker gennem mundtlige eller skriftlige fremlæggelser af arbejdet med stoffet eller gennem individuelle test. I evalueringen af det skriftlige arbejde veksles mellem forskellige former for evaluering af det færdige produkt og en procesorienteret evaluering. Udgangspunktet for evalueringen er de faglige mål.

4.2. Prøveformer

Der afholdes en centralt stillet skriftlig prøve og en mundtlig prøve.

Den skriftlige prøve

Grundlaget for den skriftlige prøve er et centralt stillet opgavesæt. Prøvens varighed er fem timer.

Den mundtlige prøve

Der afholdes mundtlig prøve på grundlag af en opgave, som fordeles ved lodtrækning. Opgaven skal bestå af:

- 1) en latinsk eksamenstekst bestående af et enkelt stykke latinsk originaltekst på højst ¼ normalside prosa eller op til 15 vers poesi udtaget repræsentativt dækkende blandt de statarisk læste tekster. Ved kortere tekster, f.eks. digte, kan flere tekster indgå i opgaven. Teksterne skal da være af samme forfatter.
- 2) en antik eller efterantik ekstemporaltekst på op til to normalsider. Den antikke ekstemporaltekst skal være i dansk oversættelse.

Der udformes lige mange opgaver med antik og efterantik ekstemporaltekst. Opgaverne, der indgår som grundlag for prøven, skal tilsammen dække de faglige mål og kernestoffet. Prøvematerialet vælges af eksaminator. Det samme prøvemateriale må anvendes højst to gange på samme hold. Opgaverne må ikke være forsynet med vejledende spørgsmål eller instrukser. En normalside prosa er 2400 enheder (antal anslag inklusive mellemrum), en normalside poesi er 30 vers, en normalside afspillet tekst er ca. 3 minutter.

Eksaminationstiden er ca. 30 minutter pr. eksaminand. Der gives ca. 60 minutters forberedelsestid.

Til eksaminationen må kun medbringes de notater, eksaminanden har udarbejdet under forberedelsen. Notaterne må ikke indeholde en oversættelse af hele eksamensteksten eller større sammenhængende dele heraf. Eksaminationen former sig som en samtale mellem eksaminand og eksaminator. Der prøves i oplæsning, oversættelse, sproglig analyse, indholdsforståelse og perspektivering. Hele den latinske eksamenstekst oversættes. Eksaminator udpeger den eller de sætninger, der skal analyseres sprogligt. Eksaminanden skal redegøre for den latinske eksamensteksts mening og indhold og for den sammenhæng, hvori den er læst. Med ekstemporalteksten prøves eksaminandens evne til at sætte den latinske eksamenstekst eller temaer fra undervisningen i et kulturhistorisk perspektiv. Arkæologisk og andet materiale kan inddrages i eksaminationen.

Hovedvægten ved eksaminationen lægges på den latinske eksamenstekst.

4.3. Bedømmelseskriterier

Bedømmelsen af den skriftlige og mundtlige prøve er en vurdering af, i hvilken grad eksaminandens præstation opfylder de faglige mål, som de er angivet i pkt. 2.1.

Ved den *skriftlige prøve* lægges der vægt på, at eksaminanden kan:

- anvende viden om latinsk sprog og romersk kultur i besvarelsen
- anvende fagets grundlæggende metoder relevant
- besvare den stillede opgave med selvstændighed og dokumentation.

Ved den *mundtlige prøve* lægges der vægt på, at eksaminanden kan:

- anvende viden om latinsk sprog og romersk kultur i arbejdet med eksamensteksten
- anvende fagets grundlæggende metoder relevant
- oversætte den latinske eksamenstekst selvstændigt
- sætte den latinske eksamenstekst eller temaer fra undervisningen i et kulturhistorisk perspektiv.

Ved begge prøver gives én karakter ud fra en helhedsvurdering af eksaminandens præstation.

Ved prøve, hvor faget indgår i fagligt samspil med andre fag, lægges der vægt på eksaminandens evne til at:

- behandle problemstillinger i samspil med andre fag
- demonstrere viden om fagets identitet og metoder.